

70
LT

FACTS

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Jauni darbuotojai — Faktai ir skaičiai Rizika darbe ir jos poveikis sveikatai

Šiame pranešime apibendrinamas Europos rizikos stebėjimo tarnybos pranešimas (*) apie darbuotojų saugos ir sveikatos problemas, susijusias su konkrečių rizikos veiksmu, sektoriumi ar darbuotojų grupe. Tai dalis didesnio projekto, kuriuo siekiama kuo anksčiau nustatyti darbo vietoje atsirandančias naujas tendencijas ir rizikos veiksmus, kad būtų galima tiksliau panaudoti išteklius ir laiku pradėti taikyti veiksmingesnes priemones.

Tiriant jauniems darbuotojams kylančią riziką susiduriama su tam tikromis metodikos problemomis (?). Gali būti taip, kad dėl jaunų darbuotojų neišmanymo, kokia yra pranešimų apie rizikos veiksmus ir pavojus darbe teikimo tvarka, ir jų neryžtingumo pranešama ne apie visus atvejus. Taip pat sunku gauti ES lygmens statistiką ir duomenis, suskirstytus pagal jaunų darbuotojų amžių (?) ir riziką ar pagal profesijas ir sektorius, kuriuose jie daugiausia dirba, ypač maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų ir mažmeninės prekybos sektorius. Be to, esama daug neaiškumų. Pavyzdžiui, santykinai didžiausias triukšmingomis sąlygomis dirbančių darbuotojų skaičius yra statybos, pramonės ir transporto sektoriuose, tuo tarpu didžiausi absoliutūs tokiomis sąlygomis dirbančių darbuotojų skaičiai yra tretiniame sektoriuje (prekyboje, asmeninių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros ir socialinio darbo sektoriuose).

Todėl šiame pranešime naudojami nepalyginamieji duomenys, tik vienos valstybės narės pavyzdžiai, vienkartinį tyrimų išvados ir neoficialūs duomenys, siekiant užpildyti spragas ir atskleisti sudėtingą su rizika darbo vietoje susiduriančių jaunų darbuotojų padėtį.

Rizika darbe

Europiniuose ir kai kuriuose nacionaliniuose šaltiniuose nurodoma, kad jauni darbuotojai dažniausiai susiduria su šiais fizikiniais rizikos darbe veiksniais: triukšmu, vibracija, karščiu ir šalčiu, darbu su pavojingomis medžiagomis.

Ypač viešbučiuose, restoranuose ir statybose dirbantis jaunimas dirba triukšmingomis darbo sąlygomis. Daug jaunų darbuotojų dažnai patiria akustinį šoką, kadangi didelę dalį dirbančiųjų informacijos telefonu teikimo centruose sudaro jaunimas.

© Centrinė darbo inspekcija, Ekonomikos ir darbo ministerija, Austrija

Karštį paprastai kenčia darbuotojai, dirbantys lauko sąlygomis (žemės ūkyje arba statybose), pramonėje, viešbučiuose ir restoranuose.

Neretai jaunimas dirba su įvairiomis pavojingomis medžiagomis, pavyzdžiui, žemės ūkyje ir statybose naudojamomis cheminėmis medžiagomis, valymo priemonėmis, degalais, tirpikliais ir plaukų priežiūros produktais.

ES apklausų rezultatai ir nacionaliniai šaltiniai rodo, kad sunkų fizinį darbą (pavyzdžiui, darbą, atliekamą nepatogioje kūno padėtyje, sunkių krovinių kėlimą ir darbą, atliekamą kartojant tam tikrus judesius) dažniau atlieka jauni darbuotojai. Dėl to kaulų ir raumenų sistemos pažeidimų (įskaitant apatinės nugaros dalies skausmą) rizika jauniems darbuotojams didesnė. Apklausos taip pat rodo, kad jaunimas yra prasčiau informuotas apie riziką darbe.

Šiuolaikiniame pasaulyje didėjant gyvenimo ir darbo tempui, jaunimas vis dažniau turi dirbti itin sparčiai ir griežtai laikytis nustatytų terminų. Nors apklausos rodo, kad jauni darbuotojai dirba vidutiniškai mažiau valandų nei kiti darbuotojai, jie dažniau dirba pamaininį darbą arba nereguliariomis darbo valandomis.

Jauni darbuotojai dažniau nurodo patiriantys nepageidaujamą seksualinį dėmesį. Viešbučiuose ir paslaugų sektoriuje dirbančios jaunos moterys paprastai daug dažniau susiduria su seksualiniu priekabiavimu.

Poveikis sveikatai

Nemirtini nelaimingi atsitikimai

Nacionaliniais ir Europos duomenimis, nelaimingų atsitikimų tikimybė jauniems darbuotojams yra didesnė. Tačiau įvairių sektorių ir profesijų darbuotojų nelaimingų atsitikimų statistika ir priežastys yra labai skirtingos. Naujausiais Europos duomenimis (*), 18–24 metų darbuotojai patiria 40 % daugiau nelaimingų atsitikimų. Saugos aspektu labiausiai darbo vietoje rizikuoja jauni vyrai.

Mirtini nelaimingi atsitikimai

ES duomenimis, jauni darbuotojai rečiau žūsta nelaiminguose atsitikimuose. Tai patvirtina ir duomenys iš viso pasaulio.

Vis dėlto kai kuriuose sektoriuose mirtinų nelaimingų atsitikimų skaičius gana didelis. Daugiausia jų pasitaiko žemės ūkyje, statyboje, transporto ir ryšių sektoriuje, apdirbamojoje pramonėje. Daugiausia jaunų darbuotojų žūsta statybose.

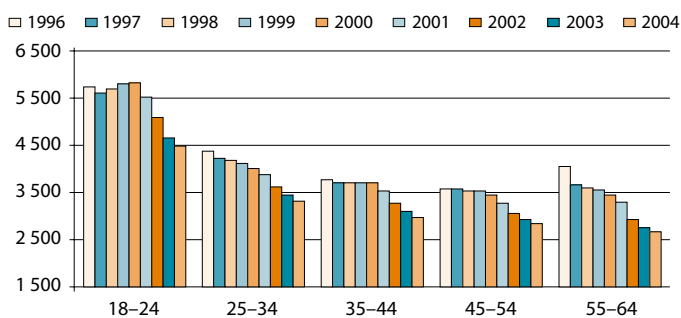
(*) <http://osha.europa.eu/publications/reports/7606507>

(?) Breslin, F. C., Day, D., Tompa, E., Irvin, E., Bhattacharyya, S., Clarke, J., Wang, A., *Systematic review of risk factors for work injury among youth*, Toronto: Institute for Work and Health, 2005.

(?) Jauni, 15–24 metų amžiaus, darbuotojai.

(*) Europos nelaimingų atsitikimų darbe statistika (angl. *European Statistics for Accidents at Work*).

(?) Žemės ūkis; apdirbamoji pramonė; energetika, dujos ir vandentiekis; statyba; didmeninė ir mažmeninė prekyba, automobilių, motociklų, asmeninių ir buitinių prietaisų remontas; viešbučiai ir restoranai, transportas, sandėliai ir ryšiai; finansinis tarpininkavimas; nekilnojamas turtas, nuoma ir verslas.

Nelaimingi atsitikimai darbe 1996–2004 m. (prarastos daugiau kaip trys darbo dienos 100 000 darbuotojų devyniose pagrindinėse pramonės šakose (%), pagal Europos nelaimingų atsitikimų darbe statistiką).

Be to, nerimą kelia tai, kad kai kuriose šalyse daugėja smurtinių mirčių mažmeninėje prekyboje, didelę dalį smurto aukų sudaro moterys.

Profesinės ligos ir sveikatos problemos

Pavojus jauniems darbuotojams susirgti profesinėmis ligomis yra paprastai mažesnis nei vyresniems darbuotojams. Profesinės ligos išsivysto ilgesnį laiką išdirbus kenksmingomis sąlygomis ir (arba) po tam tikro inkubacinio periodo, be to, per trumpą darbo sutarties laikotarpį tokias ligas ne visuomet galima pastebėti.

Europos profesinių ligų statistikos duomenimis, penkios dažniausios 15–35 metų darbuotojų profesinės ligos yra: alerginės reakcijos, odos sudirginimas, plaučių ligos, infekcinės ligos ir kaulų bei raumenų sistemos pažeidimai. 1999 m. 86,5 % visų pačių darbuotojų nurodytų sveikatos problemų, dėl kurių nebūta darbe ilgiau nei dvi savaites ir susijusių su plaučių ligomis, sudarė sutrikimai jauniems darbuotojams iki 25 metų. Beveik pusė (48,9 %) dėl streso, depresijos ir nerimo patirtų sveikatos problemų, dėl kurių darbuotojas negalėjo dirbti ilgiau nei dvi savaites, nurodė jaunesni nei 25 metų darbuotojai.

Nors tikslų skaičių neturima, bendrą vaizdą susidaryti galima. Pavyzdžiui, dažniausiai pasitaikančios mažmeninės prekybos darbuotojų su darbu susijusios ligos yra dermatitas, kaklo ir viršutinių galūnių pažeidimai ir stresas.

Prevencija ir tyrimų poreikis

Didesnį nelaimingų atsitikimų ir minėtų sveikatos problemų mastą galima paaiškinti jaunų darbuotojų patirties stoka, fiziniu ir psichologiniu nebrandumu, sveikatos ir saugos problemų nepakankamu suvokimu, taip pat darbdavių aplaidumu, neužtikrinant tinkamo darbuotojų mokymo, priežiūros ir apsaugos ir nesuteikiant tinkamų jaunų žmonių darbo sąlygų. Būtina tinkamai atsižvelgti į riziką, su kuria jauni darbuotojai susiduria darbe. Į daugelį rizikos veiksnių vis dar žiūrima kaip į pačių darbuotojų rizikingo elgesio ar laikino darbo pobūdžio padarinių.

Europos bendrija, 2006 m.

Švietimo ir mokymo sistemoje bei kasdieninėje darbo praktikoje reikia imtis specialių tikslinių priemonių.

Kai kurie tyrimai rodo, kad reabilitacijos priemonės jaunimui taikomos rečiau, o tai, kad jauniems darbuotojams skiriama mažiau laiko pasveikti, taip pat rodo nepakankamą rizikos, su kuria jie susiduria, ir pasekmių supratimą.

Žinant, kur jaunimas dirba, galima teikti tikslingą pagalbą atitinkamiems sektoriams darbuotojų saugos ir sveikatos švietimo ir prevencijos srityje. Žinant pagrindinius jų sveikatai kylančius pavojus galima geriau ugdyti darbdavių ir jaunų darbuotojų supratimą apie juos.

Kelios rekomendacijos tyrėjams ir praktikas:

- pagrindinį dėmesį skirkite sektoriams, kuriuose jauni darbuotojai susiduria su didžiausia rizika;
- gerinkite darbdavių ir pačių jaunų darbuotojų žinias apie dažniausiai pasitaikančius rizikos veiksnius;
- skatinkite įdarbinimo agentūras didinti supratimą apie rizikos veiksnius, su kuriais susiduria jauni darbuotojai;
- informuokite inspektorius apie tai, kur dažniausiai dirba jaunimas ir su kokia rizika jis susiduria;
- atsižvelkite į specialius jaunų darbuotojų individualių grupių (vyrų, moterų, migrantų ir t. t.) poreikius;
- ypatingą dėmesį skirkite ne visą darbo dieną arba pagal terminuotas darbo sutartis dirbantiems asmenims; teikiant konsultacijas svarbu pabrėžti, kad ypatingą dėmesį būtina skirti jauniems darbuotojams, ir teikti konkrečias rekomendacijas darbdaviams, inspektoriams ir prevencijos tarnyboms;
- pamaininio darbo organizavimo gairėse nušvieskite ir jauniems darbuotojams svarbius klausimus;
- peržiūrėkite traumas patyrusių darbuotojų reabilitacijos ir įdarbinimo strategijas atsižvelgdami į jaunus darbuotojus;
- įtraukite darbuotojų saugos ir sveikatos klausimus į švietimo programas; tai daryti ypač svarbu dėl tų asmenų, kurie pradeda dirbti pavojingą darbą, nėra tinkamai apmokyti ir kuriuos sunku pasiekti.

Daugiau informacijos

Šis pranešimas parengtas įgyvendinant Agentūros metinę kampaniją, kuri 2006 m. buvo skirta jaunų darbuotojų apsaugai. Platus masto Europos darbuotojų saugos ir sveikatos kampanijoje „Saugi pradžia“, skirtoje jaunų darbuotojų apsaugai skatinti, aktyviai dalyvavo per 30 šalių.

Informacija apie užimtumą ir pagrindinius sektorius, kuriuose dirba jaunimas, apibendrinta biuletenyje **Facts 69: Jauni darbuotojai — Faktai ir skaičiai. Jaunimo užimtumas.**

Daugiau informacijos apie jaunų darbuotojų saugą galima rasti internete adresu: <http://ew2006.osha.europa.eu/>.

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (+ 34) 94 479 43 60, faks. (+ 34) 94 479 43 83

El. paštas: information@osha.europa.eu

© Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra. Leidžiama dauginti, nurodžius šaltinį. Printed in Belgium, 2007 m.

